

BØRNS VILKÅR

SAMMEN STOPPER VI SVIGT

Vores rettigheder

Opfølgende undervisningsmateriale til Børns Vilkårs workshop
"Vores rettigheder" til 7.-9. klasse

INDHOLD

INTRODUKTION	3
Om "Vores rettigheder"	4
Et trygt rum i undervisningen.....	5

UNDERVISNINGSMATERIALETS AKTIVITETER	6
1. Lav en kampagne om rettigheder.....	7
2. Skriv en nyhedsartikel	10
3. Jeg lever et dobbeltliv	21
4. Dilemmaer fra BørneTelefonen	23

FOREBYGGELSE OG HÅNDTERING AF NEGATIV SOCIAL KONTROL	27
Eksempler på negativ social kontrol	28
Negativ social kontrol i lukkede religiøse miljøer.....	29
Dialog med forældre	29
Underretningspligt	31
Børns Vilkårs tilbud til børn og unge.....	34

Der er mange normale ting, som mange teenagere gør, som jeg ikke kan få lov til, men som jeg gør alligevel. Jeg har rigtig dårlig samvittighed, men jeg føler mig ærlig talt i et fængsel. Og det begynder snart at påvirke min hverdag, at jeg lyver så meget over for dem, og at jeg ikke kan få lov til at være mig selv og have de holdninger, som jeg har. Jeg aner virkelig ikke, hvad jeg skal gøre. Jeg føler ikke, at jeg kan snakke med dem om det, for hvis jeg nævner, hvordan jeg ser tingene, vil de blive enormt skuffede og sure på mig.

En 17-årig

Børns Vilkår, 2021 ©
Kopiering og print af dette materiale eller dele deraf er kun tilladt efter reglerne i gældende lov om ophavsret eller inden for rammerne af en aftale med Copydan.

Materialet er udviklet med støtte fra Københavns Kommune og Styrelsen for International Rekruttering og Integration

Indhold: Lone Smidt
Redaktion: Katrine Andersen, Maria Refer og Mia Horup Pedersen
Faglige bidrag: Bente Boserup, Ingrid Hartelius Dall og Maria Schifter
Illustrationer: Petrine Prien
Layout: AntonMaria - Visuel Kommunikation

Introduktion

Dette materiale er udviklet som et opfølgende undervisningsmateriale til Børns Vilkårs workshop "Vores rettigheder" til 7.-9. klasse.

"Vores rettigheder" er en undervisningsindsats, der har som overordnet formål at forebygge, at børn og unge udsættes for negativ social kontrol. I "Vores rettigheder" konkretiseres det overordnede formål om forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol til handlingsorienteret viden om FN's Børnekonvention og unges rettigheder.

Materialets første afsnit indeholder fire lettilgængelige og fagligt relevante undervisningsaktiviteter, der bygger videre på workshopkens faglige indhold. Materialets andet afsnit indeholder faglig viden om forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol.

Undervisningsaktiviteter

De fire aktiviteter er:

1. **Lav en kampagne om rettigheder**, som følger op på den proces om udvikling af en rettighedskampagne, der påbegyndes i workshoppen "Vores rettigheder".
2. **Skriv en nyhedsartikel**, hvor eleverne omsætter dilemmaer fra workshoppens dilemmaspil til en avisartikel.
3. **Jeg lever et dobbeltliv**, hvor eleverne arbejder med et dilemma om negativ social kontrol.
4. **Dilemmaer fra BørneTelefonen**, hvor eleverne skal anvende deres viden om rettigheder fra workshoppen til at rådgive om håndtering af dilemmaer fra BørneTelefonen.

Aktiviteterne kan bruges enkeltvis eller som et samlet forløb.

Hvis du ønsker at bruge alle aktiviteterne i materialet, skal du afsætte 6-12 lektioner. Hvor meget tid I præcist bruger, afhænger af, hvor ambitiøse, du vælger, I skal være i forhold til kampagneproduktionen (aktivitet 1) og produktion af avisartikel (aktivitet 2), samt hvordan du konkret tilrettelægger aktiviteterne og arbejdet med materialerne.

Formålet med undervisningsaktiviteterne er, at eleverne tilegner sig kompetencer, der gør dem i stand til at forsvare unges rettigheder samt handle i situationer, hvor de selv eller andre børn og unge får krænket deres rettigheder.

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

Materialets andet afsnit indeholder faglig viden om forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol målrettet dig som fagperson i grundskolen.

Her kan du og dit team finde viden om, hvordan negativ social kontrol kommer til udtryk, hvordan negativ social kontrol kan have betydning for den enkelte elevs trivsel, samarbejde med forældre, og hvordan I som fagpersoner skal handle, hvis I er bekymrede for en elevs trivsel.

Afslutningsvis præsenteres Børns Vilkårs tilbud til børn og unge, der har brug for hjælp til at håndtere oplevelser med negativ social kontrol.

Negativ social kontrol

Negativ social kontrol forstås som adfærdsregulering i form af for eksempel handlinger, restriktioner, tvang, trusler, vold og sanktioner, der begrænser børn og unge i deres livsudfoldelse på en måde, der påvirker deres selvbestemmelse og trivsel, og som ikke er i overensstemmelse med de rettigheder, børn og unge har i Danmark.

"Havde jeg kendt mine egne rettigheder, da jeg var barn, tror jeg mit liv havde set anderledes ud."

Camilla Johnson, der har haft en opvækst præget af mistrivsel og negativ social kontrol, stifter af InsideOut.

Om "Vores rettigheder"

"Indholdet er meget relevant, og det passer rigtig godt til det arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer, som vi skal lave i udskolingen".

Lærer, der har arbejdet med Vores Rettigheder i 8. klasse.

I "Vores rettigheder" konkretiseres forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol til handlingsorienteret viden om unges rettigheder og FN's Børnekonvention.

Dette sker gennem dialog med og mellem eleverne i klassen om begrænsende normer, negativ social kontrol samt rettighedens betydning for unges trivsel og selvbestemmelse.

Workshoppen og undervisningsaktiviteterne i dette materiale omsætter således skolens kerneopgave om "at forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre" (Jf. Folkeskolens formål stk. 3) til konkret undervisning.

I "Vores rettigheder" arbejdes med udvikling af elevernes viden om deres:

- ret til privatliv
- ret til beskyttelse mod vold og overgreb
- ret til omsorg og tryghed
- ret til religionsfrihed
- ret til fritid
- ret til lægehjælp og viden om sundhed
- ret til at blive hørt og inddraget
- ret til ligestilling og beskyttelse mod diskrimination.

Endvidere arbejdes der med, hvad disse rettigheder betyder for unge i deres hverdag, og hvordan unge kan støtte hinanden i at forebygge og håndtere situationer, hvor unge får krænket deres rettigheder.

Kun én ud af tre elever i 6.-10. klasse mener, at de ved noget eller meget om deres egne rettigheder
(Institut for menneskerettigheder og Unicef, 2017)

Fag og Fælles Mål

Det samlede forløb, som består af workshoppen "Vores rettigheder" og dette opfølgende undervisningsmateriale, kan tilrettelægges som et undervisningsforløb om rettigheder, normer og socialisering på tværs af dansk, samfundsfag og sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab (SSF).

- **I relation til SSF** arbejdes med færdigheds- og vidensområderne "personlige grænser", "normer og idealer" samt "seksuelle rettigheder".
- **I relation til dansk** arbejdes med kompetenceområderne "Fremstilling" og "Kommunikation".
- **I relation til Samfundsfag** arbejdes med kompetenceområderne "Politik" og "Sociale og kulturelle forhold" (8.-9. klasse).

Undervisningsmaterialets læringsmål

- **Eleverne kan undersøge** og formidle viden om unges rettigheder.
- **Eleverne kan anvende** deres viden om rettigheder til at foreslå handlemuligheder i situationer om negativ social kontrol og begrænsende normer.
- **Eleverne kan udvikle** kampagner om unges rettigheder med brug af digitale virkemidler.

Et trygt rum i undervisningen

Undervisning om børn og unges rettigheder kan for nogle elever opleves som et følsomt og utrygt emne.

Utrygheden kan f.eks. opstå, hvis man har erfaringer med, at ens egne rettigheder ikke respekteres i en grad, så det går ud over ens trivsel. Disse erfaringer kan både være knyttet til skolen, fritiden og/eller hjemme, hvor man bor. Andre årsager kan være, at man generelt oplever klassen som et utrygt fællesskab, hvor rettigheder ikke respekteres, eller at man gennem undervisningen erfarer, at man i nogle situationer selv har gjort noget, der krænker andres rettigheder.

Det er derfor vigtigt, at du overvejer, om - og hvordan - et fagligt arbejde med børn og unges rettigheder kan gøre nogle elever utrygge eller sætte dem i udsatte positioner i klassens fællesskab, og at du på den baggrund iværksætter konkrete tiltag, der minimerer utrygheden, og støtter eleverne i at komme til dig, hvis de oplever utryghed.

Du kan f.eks. minimere utrygheden gennem klare aftaler om, at I i arbejdet med rettigheder ikke taler om jer selv og andre, I kender. Det er også vigtigt, at eleverne ved, at det altid er de voksnes ansvar, dels at børn og unge får respekteret deres rettigheder, og dels at børn og unge støttes i at respektere andres rettigheder. Vi anbefaler derfor, at du er tydelig omkring dette, og at eleverne aldrig er i tvivl om, at de kan tale med dig eller en anden voksen på skolen, hvis de gerne vil tale om deres personlige oplevelser og fortællinger om rettigheder.

Elever fra minoritetsgrupper kan opleve arbejdet med rettigheder som særligt følsomt, hvis dialogen handler specifikt om problemstillinger knyttet til minoriteters rettigheder. Det er derfor vigtigt, at elever fra minoritetsgrupper ikke bliver genstand for særlig diskussion eller føler, at de skal tale på vegne af "deres" bestemte gruppe.

Kortfilmen "Stille-roligt"

Som opfølgning på "Vores Rettigheder" kan I også se kortfilmen "Stille-roligt", som Børns Vilkår har produceret i samarbejde med Jonas Risvig og Liberate Agency. Filmen portrætterer nogle af de dilemmaer unge kan møde, når forældrenes og familiens normer og forventninger til det gode ungdomsliv støder sammen med normer og forventninger i de fællesskaber, unge er en del af uden for familien.

I kan fx se filmen som afsæt for en dialog om, hvilke normer og forventninger, de forskellige unge i filmen møder i de relationer, de indgår i, og eleverne kan komme med deres bud på, hvordan unge kan bruge viden om rettigheder og normer til at støtte hinanden i at forebygge og håndtere de dilemmaer, filmen skildrer. Se filmen, der er produceret med støtte fra Styrelsen for International Rekruttering og Integration her:

<https://www.youtube.com/watch?v=ml7ZeMza93g>

Undervisningsmaterialets aktiviteter

1. **Lav en kampagne om rettigheder**, som følger op på den proces om udvikling af en rettighedskampagne, der påbegyndes i workshoppen "Vores rettigheder".
2. **Skriv en nyhedsartikel**, hvor eleverne omsætter dilemmaer fra workshoppen til en nyhedsartikel.
3. **Jeg lever et dobbeltliv**, hvor eleverne arbejder med et dilemma om negativ social kontrol fra BørneTelefonen, som findes på Youtube.
4. **Dilemmaer fra BørneTelefonen**, hvor eleverne skal anvende deres viden om de otte rettigheder fra workshoppen til at rådgive om håndtering af dilemmaer fra BørneTelefonen.

Struktur

For hver aktivitet er der kort beskrevet:

Indhold og materialer:

Et hurtigt overblik over aktiviteten og de materialer, der skal bruges.

Tidsforbrug:

Et skøn for, hvor lang tid I skal bruge på aktiviteten.

Tips:

Tips til, hvordan du kan facilitere eller følge op på aktiviteten.

Instruktion til underviseren:

En trin-for-trin beskrivelse af, hvordan aktiviteten gennemføres.

Elevark:

Opgaveark målrettet eleverne, som du kan printe eller dele digitalt med eleverne.

1. Lav en kampagne om rettigheder

Indhold og materialer:

I workshoppen "Vores rettigheder" har eleverne planlagt en kampagne om unges rettigheder. I denne aktivitet fortsættes kampagneudviklingsprocessen. Eleverne skal derfor arbejde i de samme grupper som i workshoppen. Hver gruppe skal bruge arket "Planlæg en kampagne om rettigheder" fra workshoppen samt elevarket "Lav en kampagne om rettigheder".

Hvis I ikke påbegyndte kampagneudviklingen i workshoppen, skal grupperne udfylde planlægningsarket, inden de går videre med at lave kampagnen.

Tidsforbrug:

3-7 lektioner. (Tilpas kravene til kampagneprodukterne i forhold til den tid, der er til rådighed til aktiviteten)

Elevark til aktiviteten

- Planlæg en kampagne om rettigheder
- Lav en kampagne om rettigheder

TIPS

Det kan øge elevernes motivation, hvis eleverne reelt skal realisere deres kampagner.

Elevernes kampagneprodukter kan for eksempel bruges til at informere forældrene om forløbet.

Instruktion til underviseren:

1. Elevarket "Lav en kampagne om rettigheder" uddeles til hver gruppe, og trinnene i elevernes kampagneudvikling gennemgås. Det første eleverne skal gøre, er at sætte mål for deres kampagne. Grupperne instrueres i, at målet skal være konkret og eksemplificere en konkret handling, som de gerne vil have målgruppen til at gøre, når de har set kampagnen. Herefter vælger grupperne et produkt, begrundet deres valg af produkt samt udarbejder et koncept og en tidsplan. Den enkelte gruppes mål, produkt og koncept skal passe til den valgte målgruppe, og til det hashtag, gruppen har lavet. Afsæt en tidsramme til gruppernes arbejde med at udvikle kampagneproduktet.

2. Grupperne fremlægger deres produkt og overvejelser bag kampagnen for resten af klassen. Grupperne giver hinanden feedback på, hvad, de synes, fungerer godt ved de forskellige grupperes kampagneprodukter.

3. Herefter foretages en opsamlende dialog om elevernes arbejde med kampagneudviklingen. Spørgsmål til at facilitere dialogen:

- Hvordan kan jeres kampagneprodukter bidrage til at styrke unges muligheder for at få opfyldt deres rettigheder.

- Prøv at beskrive en situation, hvor en fra målgruppen støder på jeres kampagne, og hvordan I håber personen reagerer.
- Hvordan hænger jeres valg af produkt sammen med målgruppen?
- Hvordan hænger jeres valg af produkt sammen med målsætningen for kampagnen?
- Hvilke handlinger, håber I, jeres kampagne kan inspirere til?
- Var der noget i processen, der var svært? Hvorfor?
- Hvordan kan unge bruge forskellige medier, hvis de f.eks. mener, der er behov for at ændre på lovgivningen i Danmark, så den i endnu højere grad understøtter, at en eller flere af unges rettigheder bliver overholdt i skolen, hjemme eller i samfundet generelt?
- Hvilke andre handlemuligheder end kampagner har unge, hvis de gerne vil påvirke politikere, forældre, skolen eller andre unge til at gøre noget, så unge i højere grad får opfyldt deres rettigheder?

5. I kan afslutte kampagneudviklingen med en eventuel tilpasning og realisering af gruppernes kampagneprodukter. Grupperne kan f.eks. lancere deres kampagne på skolen, for forældre eller på relevante sociale medier.

PLANLÆG EN KAMPAGNE OM RETTIGHEDER

FORMÅL

Formålet med kampagnen er at styrke unges muligheder for at få opfyldt deres rettigheder.

1.

Skriv den vigtigste rettighed fra prioriteringsøvelsen

GRUPPENS DELTAGERE:

2.

Skriv en sætning om, hvorfor den rettighed er vigtig for unge.

3.

HVILKEN MÅLGRUPPE?

Vælg dén målgruppe, som I mener, kan gøre noget, der styrker unges muligheder for at få rettigheden opfyldt.

Sæt kryds ved målgruppen.

POLITIKERE

Fordi politikere har ansvar for at lave love og rammer, der sikrer, at børn og unge får opfyldt børns rettigheder.

FORÆLDRE

Fordi forældre har ansvar for, at børn og unge får opfyldt deres rettigheder.

SKOLEN

Fordi skolen har ansvar for, at undervise eleverne i deres rettigheder, og fordi skolen har ansvar for, at eleverne får opfyldt deres rettigheder i skolen.

UNGE

Fordi unge kan hjælpe hinanden med, at alle unge får opfyldt deres rettigheder i de fællesskaber og på de steder, hvor unge færdes.

4.

HVAD ER JERES BUDSKAB?

Formuler jeres budskab i et hashtag.

ET GODT HASHTAG

- Er kort og præcist.
- Er relevant for målgruppen.
- Er fængende, fx ved at bruge humor.
- Lægger op til handling.

Eksempler på hashtags: #nofilter, #metoo, #neveragain

SKRIV JERES HASHTAG HER:

LAV EN KAMPAGNE OM RETTIGHEDER

5.

SÆT MÅL FOR JERES KAMPAGNE!

Hvad vil I gerne opnå med jeres kampagne?

Hvad vil I gerne have jeres
målgruppe til at gøre, når
de har set kampagnen?

GRUPPENS DELTAGERE:

6.

VÆLG PRODUKT

Hvilket kampagneprodukt vil I bruge til jeres kampagne?

- ☐ Kampagneplakat ☐ Opslag på sociale medier
☐ Banner ☐ Animation
☐ Kampagnefilm ☐ Podcast

Andet? _____

7.

BEGRUND JERES VALG AF PRODUKT!

Skriv hvorfor dette produkt passer godt
til jeres valg af målgruppe og hashtag?

8.

LAV ET KONCEPT!

Hvordan skal jeres produkt se ud, for at I når jeres mål?

- Hvordan skal jeres produkt se ud? (fx billeder, formater, lyd, drama, personer fra gruppen, der skal deltage...)
- Hvilke virkemidler bruger I i jeres produkt? (fx humor, ironi, farver, musik, lyssætning, et logo...)
- Hvad skal I bruge for at producere jeres produkt? (fx. Tablet, lydoptager, lys, plancher, maling...)

9.

LAV EN TIDSPLAN!

Hvad skal I gøre for at
producere jeres produkt,
og hvornår gør I det?

MÅL

DELMÅL

DELMÅL

START

10.

SÆT I GANG!

Go' arbejdslyst
med at producere
kampagnen

**VORES
RETTIGHEDER**

2. Skriv en nyhedsartikel

Indhold og materialer:

Individuelt eller i grupper vælger eleverne et dilemma fra workshopkens dilemmaspil, som de omsætter til en artikel. Eleverne skal bruge elevarkene "Dilemmakort" og "Skriv en nyhedsartikel".

Tidsforbrug:

1-3 timer

Elevark til aktiviteten

- Skriv en nyhedsartikel
- Dilemmakort

TIPS

Andre forslag til at bruge dilemmakortene

Skriftlig opgave

Aktiviteten kan gennemføres som en skriftlig hjemmeopgave.

Rettigheder i unges hverdag

Individuelt eller i grupper kan eleverne gennemgå dilemmaerne og tale om, hvad rettigheder betyder i de konkrete situationer, og hvordan de enkelte situationer ville se ud, hvis børn og unge ikke havde deres egne rettigheder.

Opråb til politikerne

Individuelt, eller i grupper, kan eleverne vælge et eller flere dilemmaer, som efter elevernes vurdering, viser, at der er behov for at ændre lovgivningen, eller den måde myndighederne arbejder på, for at unge i Danmark i endnu højere grad får overholdt deres rettigheder. Eleverne kan skrive læserbreve, artikler eller foretage en undersøgelse af, hvordan man som ung kan påvirke politikerne og samfundet, og derefter sætte initiativer i gang.

Instruktion til underviseren:

1. Elevarkene "Dilemmakort" og "Skriv en nyhedsartikel" uddeles til grupperne, og eleverne instrueres i, at de skal vælge et dilemma med et problem, de vil arbejde med og omskrive til en nyhedsartikel.

2. Kravene til indhold og opsætning for nyhedsartiklen, som fremgår af elevarket, "Skriv en nyhedsartikel", gennemgås i fællesskab.

3. Forklar eleverne, at de skal søge efter yderligere baggrundsviden om problemet. Det kan de gøre ved at søge viden på relevante hjemmesider eller kontakte relevante eksperter.

4. Der angives en tidsramme for elevernes arbejde med nyhedsartiklen.

5. Grupperne fremlægger deres nyhedsartikler for resten af klassen og fortæller, hvordan de har fundet baggrundsviden til artiklen.

6. Afslut øvelsen med at tale om, hvordan unge kan bruge forskellige medier til at påvirke eksempelvis politikere og myndigheder til at gøre noget for at styrke unges muligheder for at få opfyldt deres rettigheder.

7. Rettighedsavis

Saml eventuelt alle elevernes artikler til en fælles rettighedsavis, som kan deles med forældre og/eller klasser på skolen.

2. Skriv en nyhedsartikel

Skriv en nyhedsartikel

Opgave

1. **Vælg et dilemma** med et problem, som I vil arbejde videre med.
2. **Lav dilemmaets problem** om til en nyhedsartikel, hvor I fortæller om problemet, og hvordan personen har håndteret sit problem.
3. **Opsæt artiklen grafisk** som en nyhedsartikel med rubrik, underrubrik, brødtekst, billede og faktaboks.

Krav til nyhedsartiklens indhold:

- **En beskrivelse** af hvad problemet handler om, og hvordan personen har håndteret problemet.
- **Baggrundsviden** om problemet.
- **En begrundelse** for, hvorfor det skal tages alvorligt, når unge fortæller om et problem som dette.
- **Fakta om**, hvordan problemet handler om unges rettigheder?

RUBRIK

UNDERRUBRIK

MELEMRUBRIK

BRØDTEKST

BILLEDE OG BILLEDETEKST

FAKTABOKS

Artiklens overskrift. Rubrikken fortæller helt kort, hvad artiklen handler om.

Underrubrikken indeholder et meget kort resume af artiklens vigtigste pointer. Underrubrikken skrives med fed skrift, og den står lige under rubrikken.

Indholdet i artiklen. Det er her alle detaljerne i artiklen præsenteres. Brødteksten sættes op i spalter.

Brødteksten i en artikel kaldes brødteksten, fordi den er tekstens "rugbrød", det der fylder noget i en tekst. Brødteksten i en artikel kan være bygget op på mange forskellige måder. Det kan være en god ide at kigge i aviser og ugeblade for at finde inspiration til, hvordan I vil bygge jeres brødtekst op.

Mellemrubrikker

En mellemrubrik er en underoverskrift i brødteksten. Mellemrubrikker bruges til at dele brødteksten ind i afsnit. Det gør det nemmere for læseren at læse en artikel, når den er inddelt i afsnit. Mellemrubrikken fortæller, hvad det næste afsnit handler om.

Brødtekst

Brødteksten i en artikel kaldes brødteksten, fordi den er tekstens "rugbrød", det der fylder noget i en tekst. Brødteksten i en artikel kan være bygget op på mange forskellige måder. Det kan være en god ide at kigge i aviser og ugeblade for at finde inspiration

til, hvordan I vil bygge jeres brødtekst op. artikel kan være bygget op på mange forskellige måder. Det kan være en god ide at kigge i aviser og ugeblade for at finde inspiration til, hvordan I vil bygge jeres brødtekst op.

Et foto eller en tegning, der hænger sammen med indholdet i artiklen. Under billedet står en kort billedtekst, som spiller sammen med billedet og indholdet i artiklen.

Brødteksten i en artikel kaldes brødteksten, fordi den er tekstens "rugbrød", det der fylder noget i en tekst. Brødteksten i en artikel kan være bygget op på mange forskellige måder. Det kan være en god ide at kigge i aviser og ugeblade for at finde inspiration

Faktaboks

Her præsenteres faktuelle oplysninger fra artiklen. Indholdet i faktaboksen giver læseren et hurtigt overblik over vigtige oplysninger i forhold til artiklens indhold. Her kan I f.eks. præsentere fakta om unges rettigheder og noget generelt om det problem, I skriver om.

Mellemrubrikker

En mellemrubrik er en underoverskrift i brødteksten. Mellemrubrikker bruges til at dele brødteksten ind i afsnit. Det gør det nemmere for læseren at læse en artikel, når den er inddelt i afsnit. Mellemrubrikken fortæller, hvad det næste afsnit handler om.

Brødtekst

Brødteksten i en artikel kaldes brødteksten, fordi den er tekstens "rugbrød", det der fylder noget i en tekst. Brødteksten i en artikel kan være bygget op på mange forskellige måder. Det kan være en god ide at kigge i aviser og ugeblade for at finde inspiration til, hvordan I vil bygge jeres brødtekst op.

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

1. SEKSUALUNDERVISNING

Dilemma

Aleksanders klasse skal snart have seksualundervisning. Aleksander har ikke lyst til at snakke om sex med sin lærer og sine klassekammerater. Han prøver at få sine forældre til at sige til skolen, at han skal fritages fra seksualundervisning.

Spørgsmål

Kan Aleksander blive fritaget fra seksualundervisning?
Ja eller nej?

Rigtigt svar: NEJ

Aleksander skal deltage i skolens seksualundervisning. Alle børn i 0.-9. klasse skal undervises i emnet: Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab. Det står der i Folkeskoleloven. Det er ikke noget, skolen kan lade være med at undervise i, og det er ikke noget, eleverne kan blive fritaget fra at blive undervist i.

Vigtigt at vide!

Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab skal for eksempel lære unge at træffe gode valg omkring krop, seksualitet og sundhed.

Godt at gøre

Aleksander kan tale med sin lærer om sin bekymring, så de sammen kan finde ud af, hvordan seksualundervisningen kan blive tryk for Aleksander.

#Ret til lægehjælp og viden om sundhed

2. MØDOMMEN

Dilemma

Samira vil gerne gå til springgymnastik, men det må hun ikke for sin mor. Samiras mor er bekymret for, at Samira kan miste sin mødom ved at lave springgymnastik. Samiras mor mener, det er vigtigt, at Samira ikke mister sin mødom, inden Samira bliver gift.

Spørgsmål

Kan Samira miste sin mødom ved at gå til springgymnastik? *Ja eller nej?*

Rigtigt svar: NEJ

Samira mister ikke sin mødom ved at gå til springgymnastik. Faktisk kan man slet ikke sige, at mødommen er noget, man mister.

Vigtigt at vide!

Mødommen er en slimhinde, der sidder ved indgangen til skeden. Den slimhinde har en pige hele livet. Slimhinden ser forskellig ud fra person til person. Der findes mange myter om mødommen, som ikke er rigtige. Det er for eksempel en myte, at piger bløder første gang, de har sex, fordi mødommen springer. Mindre end halvdelen af alle piger bløder første gang, de har sex. Blødningen kan skyldes små rifter i slimhinden, eller at et lille blodkar i skeden springer.

Godt at gøre

Samira og hendes mor kan tale med skolens sundhedsplejerske om morens bekymring. Samira kan også kontakte Sexlinien.dk eller Red-center.dk, hvor hun kan få mere viden om mødommen.

#Ret til lægehjælp og viden om sundhed

#Ret til fritidsliv

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

3. BESTEMME OVER EGNE PENGE

Dilemma

Karl er 16 år. Han arbejder som flaskedreng i et supermarked. Karls far siger, at Karls løn skal sættes ind på en bankkonto, som Karl ikke selv har adgang til. Karl vil gerne købe en ny telefon, men Karls far vil ikke ændre sin beslutning. Han vil ikke have, at Karl bruger sine penge til pjat.

Spørgsmål

Kan Karls far bestemme, at Karl ikke må få adgang til sine egne penge? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: NEJ

Ifølge Værgemålsloven kan Karl selv bestemme over penge, han selv tjener, og penge han får i gave. Det gælder for alle unge mellem 15 og 18 år.

Vigtigt at vide!

Hvis forældre har mistanke om, at deres barn bruger sine penge til noget, der ikke er godt for deres barns sundhed og trivsel, kan forældrene spørge Familieretshuset, om de kan få lov til at bestemme over deres barns penge.

Godt at gøre

Karl kan gå ned i banken og få oprettet sin egen konto. Alle unge over 15 år, der tjener deres egne penge, kan oprette deres egen bankkonto, som forældrene ikke behøver have adgang til.

#Ret til privatliv

#Ret til at blive hørt og inddraget

#Ret til fritidsliv

4. TATOVERING

Dilemma

Caroline går i 9. klasse. Hun er gode venner med Rebecca og Amal, der går i gymnasiet. Rebecca og Amal har fået en tatovering med de tre venners for bogstaver. Caroline føler sig presset til at få en tatovering magen til, selvom hun ikke har lyst. Hun er også usikker på, om hun må få en tatovering uden at spørge sine forældre.

Spørgsmål

Må Caroline få en tatovering uden sine forældres tilladelse? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: NEJ

Caroline må ikke få en tatovering. I Danmark er det forbudt at tatovere personer under 18 år.

Vigtigt at vide!

Forbuddet mod at tatovere børn og unge under 18 år er lavet for at beskytte børn og unge.

Godt at gøre

Caroline skal ikke føle sig presset til at gøre noget, hun ikke har lyst til. Caroline kan for eksempel sige til Rebecca og Amal, at hun er glad for deres venskab, og fortælle, at hun hverken kan - eller har lyst til - at få en tatovering lige nu.

#Ret til omsorg og tryghed

#Ret til beskyttelse mod vold og overgreb

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

5. ABORT

Dilemma

Sara har opdaget, at hun er gravid. Sara er 16 år. Hun synes, at hun er for ung til at få et barn. Derfor har hun bestilt tid hos lægen til at få en abort. Sara vil ikke gøre sine forældre kede af det, så hun har ikke sagt noget til dem. Hun håber, at hun kan få en abort, uden at spørge sine forældre.

Spørgsmål

Kan Sara få en abort, uden hendes forældre får det at vide? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: NEJ

Sara skal have sine forældres samtykke til at få en abort, fordi hun er under 18 år. Samtykke til abort betyder, at forældrene skal skrive under på, at Sara må få en abort. Situationen vil være en anden, hvis der er risiko for, at Sara bliver udsat for vold på grund af sin graviditet.

Vigtigt at vide!

I helt særlige tilfælde kan en ung pige under 18 år få en abort uden forældrenes samtykke. Det kan hun f.eks. hvis der er risiko for, at hun bliver udsat for fysisk eller psykisk vold på grund af sin graviditet. I de tilfælde skal pigen kontakte en praktiserende læge. Hun kan også kontakte Red-center.dk eller Mødrehjælpens abortrådgivning.

Godt at gøre

Selvom det er svært for Sara at tale med sine forældre, er det godt for Sara at få forældrenes støtte. Sara kan f.eks. kontakte **BørneTelefonen** og få gode råd om, hvordan hun kan fortælle det til sine forældre. Hun kan også kontakte Mødrehjælpens abortrådgivning: **Holdepunkt**.

#Ret til lægehjælp og viden om sundhed

#Ret til omsorg og tryghed

#Ret til at blive hørt og inddraget

6. FLYTTE HJEMMEFRA

Dilemma

Kasper er 16 år. Han vil gerne flytte væk hjemmefra. Han er ked af at bo med sin familie, som han synes behandler ham dårligt. Han kan heller ikke lide at invitere venner hjem. Forældrene er tit fulde, og så taler de meget grimt til ham. Kasper tror dog ikke, at hans forældre vil give ham lov til at flytte hjemmefra.

Spørgsmål

Kan Kasper flytte hjemmefra uden sine forældres tilladelse? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: JA

Når man, som Kasper, ikke har det godt hjemme, fordi ens forældre for eksempel drikker, er voldelige, taler grimt eller på anden vis ikke passer godt nok på én, kan man få hjælp af kommunen til at blive anbragt uden for sit hjem.

Vigtigt at vide!

Det er kommunen, der beslutter, om det er bedst for et barn eller en ung at blive anbragt uden for hjemmet, eller om den unge, og den unges familie, kan få hjælp på en anden måde. Unge kan for eksempel blive anbragt hos en plejefamilie, i en kollegielejlighed eller på et opholdssted for unge.

Godt at gøre

Der skal laves en underretning til kommunen. Det kan Kasper få hjælp til af en voksen, han har tillid til. Kasper kan også kontakte **BørneTelefonen** og få gode råd om, hvad han skal gøre. BørneTelefonen kan for eksempel lave en underretning og hjælpe Kasper med at få en bisidder, som kan støtte ham til møder med kommunen.

#Ret til omsorg og tryghed

#Ret til at blive hørt og inddraget

#Ret til beskyttelse mod vold og overgreb

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

7. LILLEBROR SLÅR OG SPARKER

Dilemma

Maja er 14 år. Hun har en lillebror på 8 år. Når lillebroren ikke får sin vilje, slår og sparker han Maja. Det sker ofte. Majas forældre siger, at Maja skal lade som ingenting, for lillebroren er jo så lille, og han har det tit svært.

Spørgsmål

Skal Maja lade som ingenting, når hun bliver slået og sparket af sin lillebror? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: NEJ

Maja skal ikke finde sig i at blive slået og sparket. Alle børn og unge skal beskyttes mod vold og overgreb. Uanset om det er børn eller voksne, der slår og sparker, så skal det stoppes.

Vigtigt at vide!

Hvis der er vold i ens familie, har man krav på at få hjælp. Det kan være skadeligt for børn og unge at opleve vold i familien. Det gælder uanset, om det er én selv, eller andre i familien, der bliver gjort vold imod.

Godt at gøre

Det er Majas forældre, der har ansvar for at forhindre, at Maja bliver slået og sparket af sin lillebror. Hvis det ikke sker, er det vigtigt, at Maja taler med en voksen, hun har tillid til om, hvad der sker hjemme, så familien kan få hjælp. Hvis Maja er bekymret for, hvad der sker, hvis hun fortæller andre om sin situation, kan hun begynde med at kontakte BørneTelefonen. BørneTelefonen kan støtte Maja i at få den hjælp, hun har brug for.

#Ret til beskyttelse mod vold og overgreb
#Ret til omsorg og tryghed

8. UTRYGT KLASSEFÆLLESSKAB

Dilemma

Wasim synes, at alle taler grimt til hinanden i hans klasse. Man kan ikke lave fejl, uden at nogen griner eller kommenterer, og alle sladrer om hinanden. Wasims ven siger, at Wasim skal sige det til en af sine lærere. Det tror Wasim ikke på, er en god ide. Han er bange for, at de andre vil håne ham, hvis han siger noget til lærerne, og han tror ikke på, at lærerne gør noget ved det.

Spørgsmål

Skal lærerne gøre noget ved situationen i Wasims klasse? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: JA

Wasim skal ikke gå rundt og føle sig utryk i skolen. Hvis lærerne får at vide, at en elev ikke har det godt, eller at fællesskabet i klassen er utryk, skal skolen gøre noget for at lave om på det. Det står i loven.

Vigtigt at vide!

Alle elever har ret til at trives og have det godt i skolen. Det er de voksnes ansvar, at alle elever er en del af et tryk fællesskab.

Godt at gøre

Det er en god ide, at Wasim taler med sine lærere om, hvordan han har det i klassen. Han kan også sige til lærerne, at de ikke skal fortælle andre, hvad Wasim har fortalt. Hvis der stadig ikke sker noget, kan Wasim og hans forældre skrive til skolen, som skal gøre noget ved sagen. Hvis ikke skolen gør noget, kan Wasim og hans forældre klage til "Den Nationale Klageinstans mod Mobning" hos dcum.dk.

#Ret til beskyttelse mod vold og overgreb
#Ret til omsorg og tryghed

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

9. VENNER MED FORÆLDRE PÅ FACEBOOK

Dilemma

Maliks mor har bestemt, at Malik skal være venner med hende på Facebook, hvis han skal have lov til at have en profil. Hun vil nemlig gerne se, hvad der sker på hans profil, så hun kan støtte ham i at færdes trygt på nettet. Malik er 14 år, og han synes ikke, det er fedt, at hans mor kan se, hvad han laver på nettet.

Spørgsmål

Kan Maliks mor kræve, at han skal blive ved at være venner med hende på Facebook? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: JA

Malik kan godt bestemme, at Malik skal være venner med hende på Facebook, hvis hun vurderer, at det er nødvendigt for at passe godt på Malik.

Vigtigt at vide!

Aldersgrænsen for at få en profil på Facebook er 13 år. Det betyder, at unge over 13 år ikke behøver forældrenes samtykke for at få en profil, men det er forældrenes ansvar at støtte deres barn i at færdes trygt på nettet.

Godt at gøre

Malik har ret til privatliv, og i Maliks situation lyder det som om, han føler sig kontrolleret og begrænset på en måde, der går ud over hans privatliv. Derfor er det vigtigt, at Malik taler med sin mor om, hvordan han har det med at være venner med hende på Facebook. Måske kan Malik og hans mor finde en anden måde, hvorpå moren kan støtte Malik i at færdes trygt på nettet, uden at de er venner på Facebook.

#Ret til privatliv
#Ret til omsorg og tryghed

10. EN KORT NEDERDEL

Dilemma

Lina har fået en ny nederdel. En dag er der nogen i klassen, der siger til hende, at hendes nederdel er for kort, og at hun ser billig ud. Der er flere, der begynder at kommentere på Linas nederdel på en negativ måde. Lina føler sig presset til ikke at bruge nederdelen, selvom hun er glad for den. Linas mor mener ikke, at Linas nederdel er for kort. Hun råder dog alligevel Lina til at tage noget andet tøj på, når de andre siger så mange dårlige ting om nederdelen.

Spørgsmål

Bør Lina tage andet tøj på? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: NEJ

Lina bør gå i det tøj, hun føler sig godt tilpas i, og som hendes forældre har købt til hende.

Vigtigt at vide!

Lina er udsat for mobning. Der står i loven, at skoler skal hjælpe elever, der bliver mobbet. Det er aldrig ens egen skyld, hvis man bliver mobbet. Mobning sker, fordi der er et utrygt fællesskab og begrænsende normer i klassen. I klasser med et trygt fællesskab er der plads til, at man kan være den, man er.

Godt at gøre

Det er en svær situation, Lina er i. Det nemmeste er at lade sig kontrollere af klassens normer, men det kan være vigtigt for Linas selvfølelse at sige fra overfor de andres pres. Lina skal dog ikke stå alene med denne situation. Derfor er det vigtigt, at hun, eller hendes forældre, fortæller lærerne, hvad der sker i klassen.

#Ret til omsorg og tryghed
#Ret til privatliv

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

11. TVUNGET TIL KONFIRMATIONSFORBEREDELSE

Dilemma

Johanne tror ikke på Gud, men Johannes forældre siger, at hun skal gå til konfirmationsforberedelse. Johannes klassekammerater kommenterer ofte på, at Johanne ikke deltager aktivt, når klassen skal sige fadervor og trosbekendelsen. Johanne synes ikke, at det er rart, men Johannes forældre holder fast i, at hun skal deltage i konfirmationsforberedelsen.

Spørgsmål

Kan Johannes forældre bestemme, at Johanne skal gå til konfirmationsforberedelse? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: JA

Johannes forældre kan godt bestemme, at hun skal gå til konfirmationsforberedelse, men klassekammeraterne kan ikke bestemme, hvordan Johanne skal tro, og om hun skal sige fadervor og trosbekendelsen, når hun deltager i konfirmationsforberedelsen.

Vigtigt at vide!

Forældre kan ikke bestemme over deres barns tanker, og de kan derfor heller ikke bestemme, at deres barn skal tro på det samme, som de selv tror på. Forældre kan dog godt bestemme, at deres barn skal deltage i religiøse begivenheder. Unge har pligt til at respektere andre unges religionsfrihed. Det betyder, at unge ikke bør nedgøre eller kritisere andre unges religiøse overbevisning eller måder at praktisere tro på.

Godt at gøre

Det er præstens ansvar, at Johanne føler sig tryk til konfirmationsforberedelsen. Derfor kan det være en god ide, at hun fortæller præsten, hvordan hun har det.

#Religionsfrihed

#Ret til ligestilling og beskyttelse mod diskrimination

12. TRUSSELSBREVE

Dilemma

Elias har været kæreste med Jacob i over et år, da han en dag modtager et anonymt trusselsbrev. I brevet står der, at der vil ske ham noget forfærdeligt, hvis han ikke dropper sin kæreste. Da der kommer flere trusselsbreve, bliver Elias bekymret. I brevene står der, at det er forbudt at være homoseksuel. Elias viser brevene til Jacob, som siger, de skal gå til politiet, men det mener Elias ikke, de skal. Han siger, at politiet ikke vil gøre noget ved det alligevel.

Spørgsmål

Har politiet pligt til at gøre noget ved det, hvis Elias går til politiet? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: JA

Det, Elias er udsat for, er en hadforbrydelse, og politiet har pligt til at tage sig af hadforbrydelser.

Vigtigt at vide!

Hadforbrydelser er f.eks. vold og trusler på grund af hudfarve, seksualitet og religion. Undersøgelser viser, at mange, der er udsat for en hadforbrydelse, ikke går til politiet, men anmeldelser af hadforbrydelser er vigtige, for at politiet kan forebygge og bekæmpe dem.

Godt at gøre

Elias bør gå til politiet med trusselsbrevene. Han skal ikke gå rundt og være bange, fordi nogen sender ham anonyme trusselsbreve.

#Ret til ligestilling og beskyttelse mod diskrimination

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

13. FORSKELSBEHANDLING

Dilemma

Layla synes, at der bliver gjort forskel på drengene og pigerne i skolen. I klassen bliver de ofte delt op i drengegrupper og pige grupper, og så får drengene de vilde og sjove opgaver, mens pigerne skal lave mere stille og kedelige opgaver. Det er som om, skolen ikke forventer det samme af drengene og pigerne, synes Layla. Layla har talt med sin mor om det, men hendes mor siger, at det jo er skolen, der bestemmer.

Spørgsmål

Kan Layla gøre noget ved skolens måde at dele drenge og piger på? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: JA

Skolen må ikke forskelsbehandle på baggrund af køn. Derfor kan Layla godt kræve, at alle elever får de samme muligheder for at arbejde med forskellige typer af opgaver.

Vigtigt at vide!

Alle unge skal opleve, at de er lige meget værd, og alle unge skal have de samme muligheder for at udvikle sig uanset køn, seksualitet og etnicitet. Det gælder i samfundet generelt, og ikke kun i skolen. Det betyder ikke, at skolen aldrig må dele eleverne i grupper efter køn, men eleverne skal have de samme muligheder uanset køn.

Godt at gøre

Layla kan i første omgang tale med sine lærere, eller hun kan skrive et brev om det, hun oplever. Hun kan også tale med sine klassekammerater, om de har den samme oplevelse, så de er flere, der sammen kan tale med lærerne om deres oplevelse af forskelsbehandling.

#Ret til at blive hørt og inddraget
#Ret til ligestilling og beskyttelse mod diskrimination

14. OPTAGELSE AF ONANI

Dilemma

Asger har fået trusselsmails fra en person, der siger, han har optagelser af Asger, der onanerer, fordi han har hacket Asgers computer og kameraet i computeren. Personen skriver, at hvis ikke Asger betaler penge, vil personen sende optagelserne til alle Asgers kontakter. Asger er usikker på, om afsenderen af brevet lyver. Han tænker derfor, at den bedste løsning er at skrive til personen og spørge, om han må se optagelsen. Asger vil ikke tale med sine forældre om det. De vil bare blive vrede, og sige, at han selv er ude om det, fordi han har onaneret med computeren tændt.

Spørgsmål

Er Asger selv ude om den situation, han er i? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: NEJ

Asger har ikke gjort noget forkert, men det har personen, der skriver til Asger, uanset om personen har hacket Asgers computer eller ej.

Vigtigt at vide!

Det er både ulovligt at afpresse folk, og at optage og videresende videoer med unge under 18 år, der onanerer. Det samme gælder alle andre former for seksuelle, pornografiske og krænkende billeder. Det kan man få fængselsstraf for.

Godt at gøre

Asger bør ikke skrive og spørge, om han må se filmen. Asger kan i stedet tage et screenshot af trusselsmailene og melde det til politiet. Han kan også kontakte [Redbarnet.dk/sletdet](https://redbarnet.dk/sletdet) for at læse mere eller få hjælp.

#Ret til privatliv
#Ret til beskyttelse mod vold og overgreb

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

15. DOBBELTLIV

Dilemma

Sandras forældre er meget strikse med, hvad Sandra må være med til. Derfor fortæller hun dem ikke altid sandheden om, hvad hun laver i sin fritid. En aften deltager hun i et offentligt debatarrangement, men til sine forældre har hun sagt, at hun er hjemme hos en veninde. Næste dag finder Sandra ud af, at arrangøren har lagt billeder på hjemmesiden fra debatarrangementet, og senere opdager hun, at den lokale avis også har brugt billedet. Sandra er virkelig bekymret for, at forældrene skal opdage det. Hun er også meget vred på arrangøren af debatarrangementet, fordi de har lagt billeder af hende på nettet uden hendes tilladelse.

Spørgsmål

Må arrangøren lægge et billede på nettet fra arrangementet, uden Sandra har givet lov? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: JA

Arrangøren må gerne dele billedet, fordi debatarrangementet er et offentligt arrangement. Arrangørerne burde dog have oplyst om, at der ville blive taget billeder, f.eks. på invitationen, eller som et opslag ved døren.

Vigtigt at vide!

Situationsbilleder taget på et offentligt sted, f.eks. i parker, til koncerter eller et fodboldstævne, må gerne offentliggøres. Dog må man ikke offentliggøre portrætbilleder og billeder, der er stærkt krænkende for de personer, der er på billedet. Man kan sige fra over for at blive fotograferet, og man kan bede om at få et billede af én selv fjernet, hvis det er blevet brugt på nettet.

Godt at gøre

Det kan være en god ide, at Sandra fortæller sine forældre om sin deltagelse i debatarrangementet, og hvad det betyder for hende at være med til den slags. Hun bør også tale med sine forældre om, hvilke bekymringer forældrene har, som gør, at hun ikke må deltage. Hos BørneTelefonen kan Sandra få gode råd om, hvordan hun skal håndtere sin situation.

#Ret til fritidsliv

#Ret til privatliv

16. KLAR TIL SEX

Dilemma

Rasmus går på efterskole i 10. klasse. Der har han mødt Medina, som han er blevet kæreste med. Da Rasmus fortæller sine forældre om Medina, spørger de, om han og Medina har haft sex. Det svarer Rasmus ja til. Rasmus' forældre mener ikke, at Rasmus er klar til sex. De siger til ham, at det skal han stoppe med, ellers vil de tage ham ud af efterskolen.

Spørgsmål

Kan Rasmus' forældre bestemme, at Rasmus skal stoppe med at have sex? **Ja eller nej?**

Rigtigt svar: JA

Forældrene kan godt bestemme, at Rasmus skal stoppe med at have sex. De kan dog ikke være sikre på, at han overholder det, da det formentlig er svært for dem at kontrollere.

Vigtigt at vide!

Forældre kan godt bestemme, at deres barn ikke må have sex, selvom barnet er 15 år, men det kan være svært for dem at kontrollere det. Den seksuelle lavalder på 15 år er til for at beskytte børn og unge under 15 år mod seksuel kontakt og seksuel udnyttelse fra voksne eller personer, der er meget ældre end barnet/den unge. Det er altså ikke en lov, der fortæller, hvornår man er klar til sex.

Godt at gøre

Rasmus bør tale med sine forældre om, hvorfor de mener, han ikke er klar til sex, hvad det vil sige at være klar til sex, og hvad de eventuelt er bekymrede for. I samtalen med forældrene bør der findes en løsning, som gør Rasmus' forældre trygge ved, at han går på efterskolen.

#Ret til privatliv

#Ret til omsorg og tryghed

#Ret til beskyttelse mod vold og overgreb

2. Skriv en nyhedsartikel

Dilemmaer

17. HADEFULDT SPROG PÅ NETTET

Dilemma

Chris deltager aktivt i et chatrum, hvor der er et godt fællesskab. På det seneste er der dog nogen i gruppen, der ofte skriver hadefulde og diskriminerende ting om bestemte grupper af personer. Chris er flere gange blevet opfordret til at dele og like hadefulde tekster på sin Facebookprofil. Selvom Chris ikke er enig i indholdet, vælger han at dele en artikel, for at styrke sin plads i gruppens fællesskab. Chris tænker, at det ikke gør så meget, for det er jo ikke noget, han mener, og det er nok kun dem fra gruppen, der ser det. En af Chris' klassekammerater opdager artiklen på Facebook, og siger til Chris, at det kan han blive straffet for.

Spørgsmål

Kan Chris blive straffet for at have delt en artikel med diskriminerende indhold? *Ja eller nej?*

Rigtigt svar: JA

Hvis Chris har delt en artikel, hvor en bestemt gruppe personer, hånes eller nedværdiges på grund af f.eks. tro, etnicitet, hudfarve eller seksuelle orientering i et offentligt forum, f.eks. på Facebook, kan han blive straffet.

Vigtigt at vide!

Straffelovens paragraf 266b (Racismeparagraffen) er lavet for at beskytte det enkelte individ mod diskrimination. Den fastslår, at der er forbudt offentligt at true, latterliggøre eller nedværdige andre på grund af deres tilhørsforhold til en bestemt gruppe; eksempelvis hudfarve, nationalitet, tro eller seksuelle orientering.

Godt at gøre

Det kan få alvorlige konsekvenser for Chris, at han lader sig presse til at gøre eller mene noget for at være en del af et fællesskab, og alle har et ansvar for at sige fra over for hadefulde ytringer. Derfor bør Chris slette den fil, han har delt. Det kan være en god ide, at Chris taler med en voksen, han har tillid til, om det han oplever i chatgruppen, også selvom han er glad for fællesskabet.

Ret til ligestilling og beskyttelse mod diskrimination

18. PRÆVENTION

Dilemma

Smilla vil rigtig gerne have p-piller, men hun vil ikke have, at hendes forældre skal vide det. Flere af hendes veninder har fået p-piller, men de har alle talt med deres forældre om det. Smillas veninder er også 15 år ligesom Smilla. Smilla tør ikke tale med sin læge, for hun er bange for, at han vil fortælle det til hendes forældre.

Spørgsmål

Kan lægen give Smilla p-piller, uden at hendes forældre giver lov? *Ja eller nej?*

Rigtigt svar: JA

MEN det er lægens faglige vurdering, der afgør, om han vil give Smilla p-piller, uden at forældrene får det at vide. Smilla har ikke krav på lægens tavshedspligt.

Vigtigt at vide!

Forældre har som udgangspunkt ret til at få oplysninger om, hvilken medicin og behandling en læge giver deres barn. Når det handler om et ungt menneskes seksualliv, eller hvis en konkret oplysning kan føre til alvorlige konflikter mellem den unge og forældrene, kan lægen dog undlade at informere forældrene. En læge kan for eksempel beslutte at informere forældrene, fordi p-piller kan give alvorlige bivirkninger.

Godt at gøre

Smilla bør overveje fordelene ved at tale med sine forældre. Hun kan også tale med lægen om, hvorfor hun ønsker lægens tavshedspligt, men det er op til lægens vurdering, om han følger dette ønske. Hos en præventions- og rådgivningsklinik kan Smilla få anonym rådgivning om prævention.

Ret til lægehjælp og viden om sundhed
Ret til Privatliv

3. Jeg lever et dobbeltliv

Indhold og materialer:

Aktiviteten tager afsæt i et dilemma "Jeg lever et dobbeltliv". Dilemmaet er et dilemma fra BørneTelefonen, som ligger på Youtube. Til dilemmaet er der fem rådgivningsscener, hvor henholdsvis "Veninderne", "BørneTelefonen", "Gamerne", "Roller Girls" og "Bad Boys" giver gode råd. I grupper finder eleverne fordele og ulemper ved de forskellige råd, som afsæt for at give deres eget råd. Hver gruppe skal bruge elevarket "Jeg lever et dobbeltliv", og de skal have adgang til dilemmaet på **youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=-gBJHqe9CQ>**

Tidsforbrug: 1 lektion

Elevark til aktiviteten

- Jeg lever et dobbeltliv

TIPS

Print eventuelt elevarket i A3, så der bliver god plads til at skrive, og så hver gruppes elevark kan fungere som plakater i klassen.

Find flere videodilemmaer om normer og unges rettigheder på:

<https://bornetelefonen.dk/video>.

Arbejd f.eks. med dilemmaerne om "Alkohol", "Nøgenbilledet" og "Mine venner stjæler".

Instruktion til underviseren:

1. Elevarket "Jeg lever et dobbeltliv"

uddeles til grupperne, og opgaven gennemgås i plenum.

2. Grupperne instrueres i, at de først skal gå på youtube og se dilemmaet "Jeg lever et dobbeltliv".

Herefter skal de se klippene med de fem rådgiverpar, ét klip ad gangen. På elevarket noterer grupperne, hovedpointerne i det enkelte rådgiverpars råd, samt fordele og ulemper ved hvert råd.

3. Når gruppen har set alle fem rådgiverpar,

og noteret fordele og ulemper til hvert råd, giver gruppen deres eget råd. Her kan gruppen lade sig inspirere af de fordele ved rådgiverparrenes råd, som gruppen har noteret på elevarket.

4. Der afsluttes med en fælles opsamling,

hvor hver gruppe præsenterer deres egne råd. Tal sammen om forskelle og ligheder mellem gruppernes råd, og mellem gruppernes vurderinger af fordele og ulemper ved rådgiverparrenes råd. I kan også tale om, hvilke rettigheder, der er på spil i dilemmaet.

5. Gruppernes elevark kan eventuelt hænges op i klassen, så de kan orientere sig i hinandens råd.

3. Jeg lever et dobbeltliv

Jeg lever et dobbeltliv

GRUPPENS NAVN: _____

Venindernes råd

Fordele _____

Ulemper _____

Gamernes råd

Fordele _____

Ulemper _____

Roller Girls' råd

Fordele _____

Ulemper _____

Bad Boys' råd

Fordele _____

Ulemper _____

Børnetelefonens råd

Fordele _____

Ulemper _____

Se: "Jeg lever et dobbeltliv"
på youtube

<https://www.youtube.com/watch?v=-gBJHqe9CQ>

Vores råd

Fordele _____

Ulemper _____

4. Dilemmaer fra BørneTelefonen

Indhold og materialer:

I grupper arbejder eleverne med håndtering af dilemmaer om rettigheder, begrænsende normer og negativ social kontrol. Dilemmaerne er inspireret af autentiske henvendelser til BørneTelefonen. Hver gruppe skal bruge elevarkene "Normer og negativ social kontrol", "Vores rettigheder" og "Dilemmaer fra BørneTelefonen".

Tidsforbrug:

30 minutter – 1 lektion

Elevark til aktiviteten

- Normer og negativ social kontrol
- Vores rettigheder
- Dilemmaer fra BørneTelefonen

TIPS

Aktiviteten kan gennemføres som en klassedialog om ét eller flere dilemmaer, som vises på smartboard.

Eleverne kan selv finde flere spørgsmål og dilemmaer om normer, rettigheder og negativ social kontrol på Børnetelefonen.dk.

De kan også arbejde med at skrive gode råd til andre børn på BørneTelefonens side "Børn hjælper Børn".

<http://bornetelefonen.dk/bornhjaelperborn/>

Instruktion til underviseren:

1. Elevarkene "Normer og negativ social kontrol, Vores rettigheder" samt "Dilemmaer fra BørneTelefonen" uddeles til hver gruppe.

2. Hver gruppe får nu tid til at læse "Normer og negativ social kontrol" igennem, og eventuelle opklarende spørgsmål besvares i plenum, så alle har forstået begreberne i arket.

3. Grupperne skal være "rådgivere". Eleverne skal bruge deres viden om rettigheder til at komme med gode råd til hvert dilemma. Gør eleverne opmærksomme på, at der ikke findes rigtige eller forkerte svar i forhold til, hvordan dilemmaet skal håndteres, men at det handler om at finde forskellige råd og handlemuligheder.

4. Grupperne gennemgår dilemmaerne ét for ét og taler om:

- Hvad er der sket?
- Hvordan handler dilemmaet om rettigheder, negativ social kontrol og/eller begrænsende normer?
- Hvad ville I spørge ind til, hvis I havde mulighed for at tale med personen?
- Hvad skal personen gøre?

5. Arbejdet afsluttes med en fælles opsamling i klassen. Gennemgå alle eller udvalgte dilemmaer ét ad gangen, og stil uddybende spørgsmål til gruppernes arbejde. Tag f.eks. udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvilke fordele og ulemper kan der være ved at gøre det, I foreslår?
- Hvilke(n) rettighed(er) handler dilemmaet om?
- Hvilke(n) norm(er) handler dilemmaet om?
- Hvem kan ændre den norm - og hvordan?
- Handler dilemmaet om negativ social kontrol? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvem kan unge få hjælp af, hvis de selv, eller nogen de kender, bliver udsat for negativ social kontrol, begrænsende normer eller ikke får overholdt deres rettigheder? (f.eks. forældre eller andre familiemedlemmer, de er fortrolige med, en voksen på skolen, venner, klassekammerater, BørneTelefonen, Red Rådgivning)

4. Dilemmaer fra BørneTelefonen

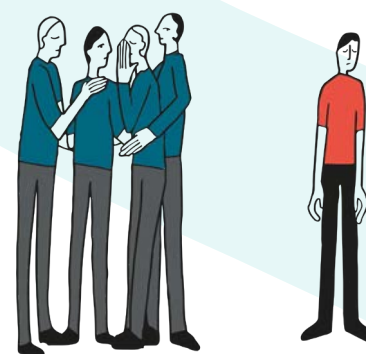
Normer og negativ social kontrol

Normer

- **Normer er uskrevne regler** og forventninger til, hvad man gør og siger i forskellige fællesskaber (f.eks. familien, skolen, grupper på nettet, klubben, samfundet).
- **Normer kan være forskellige** i forskellige fællesskaber. F.eks. kan der være forskellige normer for, hvordan man taler og opfører sig, når man er sammen med sine venner, og når man er sammen med sin familie. Der kan også være forskellige normer for, hvordan man taler og opfører sig i én familie sammenlignet med i en anden familie.
- **Normer er svære at få øje på**, fordi de ofte er usynlige, men de bliver synlige, når nogen bryder dem.
- **Normer kan være med til at bestemme**, hvad man gør og ikke gør, også uden man tænker over det.
- **Nogle normer kan være gode** for et fællesskab, f.eks., at man ikke taler i munden på hinanden, at man ikke går foran i køen, og at man ikke griner af andres fejl.
- **Nogle normer kan være med til at diskriminere**, holde nogen ude, eller begrænse unge i deres mulighed for at være sig selv (f.eks. at man skal se ud på en bestemt måde, eller gøre noget bestemt for at være en del af fællesskabet, og at der er noget, man kun kan gøre, hvis man er pige, og noget man kun kan gøre, hvis man er dreng)
- Normer kan laves om.

Negativ social kontrol

- **Negativ social kontrol er**, når normer og regler begrænser unge i deres adfærd, og forhindrer dem i at træffe deres egne valg. Det kan f.eks. være valg i forhold til tøj, fritidsinteresser, venner og kærester, uddannelse og livsstil.
- **Negativ social kontrol kan være**, når unge begrænses gennem trusler, fysisk og psykisk vold, overvågning, ydmygende handlinger og stramme regler.
- **Negativ social kontrol kan også være**, når unge begrænser sig selv på grund af rygter og sladder eller af frygt for at tænke eller gøre noget, som ikke passer med normer og forventninger, der f.eks. er i familien eller blandt ens venner.
- **Negativ social kontrol bryder** med børn og unges rettigheder.

4. Dilemmaer fra BørneTelefonen

Vores rettigheder

 Ret til privatliv VORES RETTIGHEDER	 Ret til at blive beskyttet mod vold og overgreb VORES RETTIGHEDER
 Ret til religionsfrihed VORES RETTIGHEDER	 Ret til ligestilling og beskyttelse mod diskrimination VORES RETTIGHEDER
 Ret til omsorg og tryghed VORES RETTIGHEDER	 Ret til fritidsliv VORES RETTIGHEDER
 Ret til at blive hørt og inddraget VORES RETTIGHEDER	 Ret til lægehjælp og viden om sundhed VORES RETTIGHEDER

4. Dilemmaer fra BørneTelefonen

Dilemmaer fra BørneTelefonen

Opgave

Gennemgå hvert dilemma og tal om:

1. Hvad er der sket?
2. Hvordan handler dilemmaet om rettigheder, negativ social kontrol og/eller begrænsende normer?
3. Hvad ville I spørge ind til, hvis I havde mulighed for at tale med personen?
4. Hvad skal personen gøre?

Dilemma 1

Har ikke mulighed for at være mig selv

Jeg er en pige på 14 år, der går i 8. klasse. Alle pigerne i min klasse og på min årgang går med makeup, og jeg vil gerne gå med en minimal smule mascara ikke andet.

Jeg må desværre ikke gå med nogen som helst makeup for min mor. Det er jeg rigtig ked af, for selvom jeg er glad nok for mig selv, ville det gøre mig mere selvsikker og glad for mig selv. Jeg må heller ikke barbere mine ben, men det vil jeg rigtig gerne. Mine hår er meget tydelige og lange, og jeg har ikke lyst til at gå rundt med kjole osv. Jeg synes, at det er op til den enkelte person, og at min mor ikke skal blande sig i det, da det er privat. Desuden arbejder jeg og tjener mine egne penge. Jeg vil også gerne købe tøj selv en gang imellem, men mit tøj skal godkendes af min mor, før jeg må købe det. Jeg får rigtig gode karakterer, og jeg bryder aldrig regler. Kort sagt er jeg en mønsterdatter. Men lige meget hvad jeg gør, får jeg ikke lov til noget. Jeg får ikke noget ud af at være god.

Kan I hjælpe mig? Please.

Dilemma 2

Vil jo bare passe på hende!!

For et par uger siden gjorde min lillesøster den fejl, at hun tog en kjole på der liige gik over knæet. Det så billigt ud. Da hun så kom fra skolen, kom vi op at skændes. Det ene førte til det andet, og jeg endte med at give hende et blåt øje. Jeg vil jo bare passe på hende. Hvad skal jeg gøre? Dreng, 16 år.

BØRNS
VILKÅR

SAMMEN STOPPER VI SVIGT

Børns Vilkår og BørneTelefonen

Hver dag, året rundt er frivillige rådgivere på BørneTelefonen klar til at lytte og rådgive børn og unge i Danmark om deres problemer, store som små.

Man kan ringe, sms'e, chatte eller skrive et brev til BørneTelefonen. Det er gratis og helt anonymt.

Ring til BørneTelefonen på 116 111
– eller læs mere på www.børnetelefonen.dk

Dilemma 3

Hvor og hvornår skal jeg springe ud?

Hej jeg er en dreng på 16 år. Jeg skriver ind, fordi jeg er i tvivl omkring, hvordan og hvornår jeg bør springe ud? Jeg er nemlig homoseksuel, og det har jeg vidst i 2 år nu. Jeg har til dagligt ondt i maven over at gå og lyve hele tiden. Min bedste veninde har jeg dog fortalt det til, og hun prøver at hjælpe mig så godt hun kan. Vi snakker meget om det, og siden jeg fortalte det, er jeg blevet meget mere glad.

Min familie har også spurgt mig (som i forældre). Min mor har spurgt 2 gange, men begge gange er jeg blevet vred, og så løj jeg mig ud af det. Min far derimod joker mere om det. Han er nu ikke helt tilfreds med homoseksuelle, men igen så tror jeg, at han ved, hvor hårdt det kan være at føle sig "anderledes". Min religion står også "på spil", da jeg er lidt mere kristen end de fleste. Jeg vil gerne accepteres af gud, men jeg vil også være mig selv. Jeg ved bare ikke hvordan eller hvornår, og hvem der er den rigtige at starte med at fortælle det til?

DRENG, 16 ÅR

Dilemma 4

Min kæreste hader alkohol

Jeg er 15 år. Jeg drikker nogle gange sammen med mine venner i weekenden. Problemet er, at jeg er bange for, at min kæreste skal finde ud af det, for min kæreste hader alkohol. Jeg er rigtig glad for min kæreste, men jeg synes også, det er fedt at feste med mine venner, og de vil helt sikkert synes jeg er megakedelig, hvis jeg ikke drikker. Hvad skal jeg gøre?

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

Workshoppen “Vores rettigheder” og dette opfølgende undervisningsmateriale er udviklet med støtte fra Styrelsen for International Rekruttering og Integration samt Københavns Kommunes Beskæftigelses- og Integrationsforvaltning med et formål om at forebygge, at børn og unge udsættes for negativ social kontrol.

Dette afsnit indeholder faglig viden om forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol målrettet dig som fagperson i grundskolen.

Negativ social kontrol forstås som adfærdsregulering i form af for eksempel handlinger, restriktioner, tvang, trusler, vold og sanktioner, der begrænser barnet i dets livsudfoldelse på en måde, der påvirker barnets selvbestemmelse og trivsel, og som ikke er i overensstemmelse med de rettigheder, børn og unge har i Danmark.

Negativ social kontrol rammer på tværs af religion, etnicitet, køn og social baggrund, og det kan både være forældre, søskende, klassekammerater og andre relationer, der udøver den negative sociale kontrol.¹ Den negative sociale kontrol er ofte tæt knyttet til religiøse, sociale og/eller kulturelle normer, der begrænser børn og unge i deres frihed.

En rapport fra Børns Vilkår viser, at børn og unge, der har oplevelser med negativ social kontrol, mistrives. De mister evnen til at tænke frit og selvstændigt, de er ofte plagede af bekymringer og frygt, og mange føler sig ensomme, triste, modløse, har selvmordstanker og lever med skam- og skyldfølelser².

En opvækst med negativ social kontrol kan således have alvorlige konsekvenser for børn og unges trivsel, frihed, ligestilling og muligheder for deltagelse i forskellige former for fællesskaber. Nogle børn og unge kan derfor føle sig

nødsaget til at leve et dobbeltliv i et forsøg på at have et almindeligt børne- og ungdomsliv³. En undersøgelse af omfanget og karakteren af negativ social kontrol i grundskolens 6.-8.-klasser viser, at størstedelen af børn, der er udsat for negativ social kontrol, ikke har talt med en voksen om det⁴.

Samtaler med voksne, der efter en opvækst med negativ social kontrol, har valgt at bryde med det kontrollerende miljø, de er opvokset i, understreger vigtigheden af at forebygge negativ social kontrol ved at oplyse børn om deres rettigheder allerede tidligt i grundskolen⁵. Systematisk undervisning i børns rettigheder, og hvad man kan gøre, hvis man får krænkede sine rettigheder, kan udvikle børn og unges kompetencer til at handle, hvis de selv, eller nogen de kender, udsættes for negativ social kontrol. Tilsvarende kan undervisning i børns rettigheder øge børn og unges viden om, hvordan de kan få hjælp, og at de ikke skal gå alene med deres oplevelser.

“Negativ social kontrol kommer blandt andet til udtryk ved begrænsninger af børns helt basale rettigheder eksempelvis deres tros-, tanke- og ytringsfrihed, ret til privatliv og ret til beskyttelse mod fysiske og psykiske overgreb.”

Thorup, M.-L. (2015): Sektbørn ignoreres af samfundet

1. + 2. Børns Vilkår (2019) Adfærdskontrol og tankefængsel, Børns oplevelser med negativ social kontrol

3. RedCenter.dk

4. ALS research (2018) Omfang og karakter af negativ social kontrol i grundskolens 6.-8. klasse

5. Børns Vilkår (2019) Adfærdskontrol og tankefængsel, Børns oplevelser med negativ social kontrol

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

Eksempler på negativ social kontrol

Negativ social kontrol kan komme til udtryk på mange måder i børn og unges liv. Negativ social kontrol kan både udfolde sig direkte og indirekte. Det er for eksempel direkte negativ social kontrol, når forældre kontrollerer og bestemmer, hvordan deres barn skal gå klædt, hvem det må omgås, hvilken uddannelse det skal tage, og hvem deres barn skal giftes med.

Det er også direkte negativ social kontrol, når den unge adfærdsbegrænses i forhold til deltagelse i skole- og fritidsaktiviteter så som lejrskole, sundheds- og seksualundervisning, fødselsdagsfester og øvrige arrangementer med klassen uden for skoletiden⁶. Når søskende, klassekammerater, eller andre elever på skolen, gennem blikke og bemærkninger adfærdskontrollerer og ydmyger andre elever, der bryder bestemte normer, kan det også karakteriseres som direkte negativ social kontrol.

Indirekte negativ social kontrol baserer sig på en frygt for, at andre holder øje med, hvad man foretager sig, og at der vil blive slået ned på adfærd, der ikke er accepteret. Den indirekte negative sociale kontrol bunder ofte i sladder, rygter eller en konstant frygt for at tænke eller gøre noget, som ikke er i overensstemmelse med de normer og forventninger, der er i de fællesskaber og det miljø, den unge er en del af. Resultatet bliver, at den unge i praksis kontrollerer sig selv. For eksempel ved at undgå et dårligt rygte, som vil kunne påvirke hele familien⁷, eller ved at den unge konsekvent begrænser sig selv af frygt for at bryde de normer, der kan medføre udelukkelse fra fællesskabet eller føre til æresrelaterede konflikter.

Negativ social kontrol i æresrelaterede konflikter⁸.

En æresrelateret konflikt er en konflikt, der skyldes en opfattelse af, at et familiemedlem har krænket familiens ære, fordi familiemedlemmet har gjort noget, der er i strid med normer for, hvad der opfattes som god opførsel.

Familiens ære er knyttet til forestillingen om familien som en samlet enhed. Det betyder, at den enkelte familiemedlems handlinger kan påvirke hele familiens omdømme og ære, både positivt og negativt.

Æresrelaterede konflikter kan f.eks. opstå, hvis en ung får en kæreste, eller har en seksuel orientering eller adfærd, som familiens traditioner og normer ikke kan rumme. Andre årsager kan være, hvis den unge modsætter sig familiens ønsker til ægteskab, eller går imod familiens vilje i forhold til valg af omgangskreds, fritidsliv og/eller uddannelse.

Negativ social kontrol i æresrelaterede konflikter kommer til udtryk som en væsentlig begrænsning af den unges rettigheder, livsudfoldelse og muligheder for at træffe egne valg. Hensigten med den negative sociale kontrol er at beskytte eller genoprette familiens ære⁸.

Fysisk og psykisk vold

Negativ social kontrol udøves både gennem fysisk vold og gennem psykisk vold. Fysisk vold kan være slag, spark, fysisk fastholdelse og overgreb. Psykisk vold kan være trusler, isolation, samt adfærd, der udsætter den unge for konstant devaluering, og nedbryder den unges selvværd. Både fysisk og psykisk vold er strafbart.

I rapporten "[Adfærdskontrol og tankefængsel](#)" fra Børns Vilkår kan du finde konkrete eksempler på børn og unges oplevelser med negativ social kontrol.

6. Københavns Kommune (2017): Anbefalinger fra ekspertgruppen til forebyggelse af social kontrol.

7. Rambøll (2018): Litteraturstudie om forebyggelse af negativ social kontrol i dagtilbud, fritidstilbud, grundskole og på ungdomsuddannelserne. Rapport for Undervisningsministeriet – Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

8. Red-center.dk

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

Negativ social kontrol i lukkede religiøse miljøer.

Negativ social kontrol rammer på tværs af køn, religion, etnicitet og social baggrund, men undersøgelser peger på, at børn og unge, der vokser op i familier med en høj grad af religiøsitet, oftere udsættes for negativ social kontrol sammenlignet med andre børn og unge.⁹

I lukkede religiøse miljøer, hvor man som familie isolerer sig og ikke deltager i sociale arrangementer relateret til børnenes skole- og institutionsliv, og hvor man er afvisende over for fagpersoner, får børnene ikke de samme muligheder for udvikling og selvbestemmelse som andre børn og unge. Børnene risikerer derfor at blive fastholdt i det lukkede miljø.

Børn kan have et godt liv i et strengt religiøst miljø. Men for nogle børn og unge kan det være udfordrende og have en negativ indflydelse på deres trivsel, fordi de oplever, at troen og familiens strenge normer bliver undertrykkende og begrænser dem i deres muligheder for at være en del af skolens, klassens og fritidslivets fællesskaber. I samtaler om negativ social kontrol med børn og unge på BørneTelefonen og i Børns Vilkårs bisidderordning henviser børnene og de unge ofte til religionen og Gud som noget, der spiller en vigtig rolle for de begrænsninger og restriktioner, de udsættes for. Samtalerne viser også, at børn og unge, der oplever denne form for negativ social kontrol, kan have svært ved at dele deres problemer med andre. De lever i konstant frygt for at blive straffet af deres familie og med skyld og skam over, at de gerne vil gøre op med det religiøse miljø, der begrænser dem. Disse børn og unge er afhængige af at blive set af voksne, der tager deres udfordringer og behov for hjælp alvorligt.

Som fagperson er det vigtigt, at du tør spørge om tro og den religiøse praksis i elevens hverdag på en måde, hvor elevens tro ikke angribes. Som fagperson kan du spørge, hvordan eleven har det, hvad han/hun laver i fritiden, hvad det er religionen og forældrene siger, han/hun skal gøre for at være en rigtig troende, hvad det betyder for ham/hende, at der er strenge religiøse normer, hvilke drømme og ønsker eleven har, og om der er noget, han/hun godt kunne tænke sig var anderledes i hans/hendes hverdag.

For mange børn og unge i lukkede religiøse miljøer er skolen det eneste sted, hvor de møder det samfund, de er en del af. Det er i skolen, de f.eks. har mulighed for at spejle sig i, hvordan andre børn og unge har det derhjemme. Det er også her, at de kan få indblik i, hvad tro og religion betyder for andre børn og unge, og hvor de kan lære, hvad rettigheder betyder for børn og unge generelt. Derfor kan en åben og tryk dialog om disse temaer i klassen have en vigtig betydning for disse børn og unges handlemuligheder i forhold til deres egen situation, men det kan også udvikle alle børn og unges forståelse for forskelligheder, og alle børn og unges muligheder for at bryde med begrænsende normer.

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

Dialog med forældre

Den eksisterende forskning peger på, at negativ social kontrol hyppigere optræder i miljøer, hvor hensynet til familiens ære, religionen og Gud vægtes højere end individets ønsker og behov sammenlignet med andre miljøer¹⁰. I den forbindelse viser forskningen, at forældrene kan en del af kontrollen for eksempel handle om, at man ønsker at beskytte sit barn mod rygter, som kan få konsekvenser både for barnet og for familien i et større netværk, som rækker ud over familien¹¹. At turde tage dialogen med forældrene om, hvad de drømmer om for deres barn, og hvilke intentioner der ligger bag, når de sætter begrænsninger for deres barn, er derfor vigtig, når man som fagperson skal støtte en elev, der udsættes for negativ social kontrol.

Forældrenes manglende viden om de faktiske forhold, og hvad der foregår på lejrskolen, i skolens sundheds- og seksualundervisning og i forbindelse med fritidsaktiviteter, kan også have en betydning for omfanget og karakteren af forældrenes kontrol og restriktioner¹². En åben og tryk dialog om forældrenes bekymringer, sammen med et institutionelt pres og regler fra skolen omkring deltagelse i eksempelvis lejrskoler, sundheds- og seksualundervisning og arrangementer på skolen, kan være en hjælp, fordi det fratager presset fra forældrene, som på den ene side ønsker det bedste for deres barn, og på den anden side skal stå til ansvar over for et større familiært og kulturelt netværk.

Hvis en elev selv fortæller dig om konkrete oplevelser med negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter, skal du aldrig inddrage vedkommendes familie i sagen, medmindre eleven selv ønsker det.

I situationer, hvor du vurderer, at elevens trivsel eller sikkerhed er i fare på grund af pres, kontrol eller tvang fra familien, skal du heller ikke kontakte forældrene ([Se næste afsnit om underretningspligt](#)).

10. Rambøll (2018): Litteraturstudie om forebyggelse af negativ social kontrol i dagtilbud, fritidstilbud, grundskole og på ungdomsuddannelserne.

Rapport for Undervisningsministeriet – Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

11. Friberg & Bjørnset (2019) Migrasjon, foreldreskap og social kontroll, Fafo

12. Red-center.dk

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

Underretningspligt

Som fagperson har du skærpet underretningspligt, hvis du ser, at en elev mistrives. Det betyder, at du har pligt til at underrette kommunen, hvis du har mistanke om, at en elev er udsat for kontrol og restriktioner i en grad, der går ud over elevens trivsel og udvikling. Du har også underretningspligt, hvis du erfarer, at forældre opdrager og træffer beslutninger om deres barns personlige forhold på en måde, som overskrider dansk lovgivning og FN's Børnekonvention.

I nogle tilfælde kan det være begrænsningerne, restriktionerne og den direkte negative sociale kontrol, du som fagperson får kendskab til. For eksempel hvis eleven selv eller en klassekammerat fortæller konkrete eksempler, eller hvis du oplever, at en elev i klassen ikke må det samme som klassekammeraterne i en grad, der kan påvirke elevens trivsel. I disse situationer er det vigtigt, at du giver dig tid til at tale med eleven om, hvad du ser. Vær nysgerrig, og tal med eleven om din bekymring. Spørg, hvordan eleven har det, og vær vedholdende og imødekommende i din kontakt. Du skal underrette kommunen, hvis din faglige vurdering er, at elevens trivsel, udvikling eller ret til selvbestemmelse er i fare.

Oftentimes vil det ikke være konkrete eksempler på kontrol og adfærdsbegrænsninger, du som fagperson får kendskab til, hvis en af dine elever udsættes for negativ social kontrol. Du vil derimod se tegn på omsorgssvigt og mistrivsel som følge af de begrænsninger og den kontrol, eleven udsættes for. Som ved andre former for omsorgssvigt og mistrivsel kan typiske tegn være pludselig ændret adfærd, at eleven er angst, nervøs, let opfarende og slår andre, at eleven udviser mistillid, at eleven ikke kommer regelmæssigt i skole eller bliver holdt hjemme uden forståelig grund. Hvis du ser tegn på omsorgssvigt hos en elev, skal du underrette kommunen, så kommunen kan gå videre med at undersøge, om eleven mistrives, og hvad årsagerne til mistrivsel kan være.

At skulle lave en underretning på en elev er en svær situation at stå i. Der er ikke en facitliste eller en opskrift på, hvordan du skal håndtere situationen, men det kan være godt at støtte sig til konkrete handleanvisninger:

- **Det er din faglige vurdering** og ikke din subjektive vurdering, der afgør, om du skal underrette. Din faglige vurdering udspringer af det, du ser og oplever. Når du ser og oplever noget, der bekymrer dig, skal du tage det alvorligt og underrette kommunen. En mistanke eller en bekymring er tilstrækkeligt til at underrette, da det er kommunens opgave at undersøge forholdene nærmere.
- **I tilfælde, hvor eleven er i fare** for at blive udsat for vold og overgreb, skal der laves en **underretning akut**. Dette vil sige, at forældrene **IKKE** må informeres. Dette er for, at forældrene ikke får mulighed for at true, påvirke eller skade deres barn før en børnesamtale. Hvis du får mistanke om, at en elev bliver udsat for vold eller overgreb, skal du, og evt. din leder, kontakte Kommunen for at lave en mundtlig underretning. Kommunen vil hjælpe med, hvordan du skal handle og rådgive i forhold til den videre kontakt med eleven og forældrene. Opstår denne situation udenfor kommunens åbningstid, kan den kommunale døgnvagt kontaktes ved at ringe til Politiet.

Fortsat fra forrige side

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

- **Står du i en situation**, hvor et barn eller en ung er udsat for pres, kontrol eller tvang fra familien, kan du hos RED Rådgivning få sparring på håndtering af situationen, og hvad du skal være opmærksom på i forbindelse med udarbejdelse af en underretning. Red Rådgivning tilbyder professionel sparring i enkeltsager om æresrelaterede konflikter. **Red Rådgivning til fagpersoner kan kontaktes på 70 27 76 86.**
- **Involver skolelederen** i din bekymring og i udarbejdelsen af underretningen, så I deler ansvaret sammen. Hvis din leder ikke er enig, gælder din skærpede underretningspligt fortsat.
- **Skriv, hvad du ser** i din underretning, og kom med konkrete eksempler. Brug elevens egne ord. Undgå at lave vurderinger.
- **Orienter eleven om, hvad der skal ske.** Fortæl eleven, at det du har set, eller at det, eleven har fortalt dig, gør dig bekymret. Forklar, at det skal du gå videre med, og derfor har du lavet det, der hedder en underretning. Den bliver sendt til kommunen, og så vil elevens forældre og måske også eleven selv blive kontaktet. Hold fast i formålet med underretningen; at du som voksen går videre med det, fordi det skal blive anderledes, og fordi eleven skal få det bedre. Husk, at du ikke bryder en elevs loyalitet ved at

lave en underretning, men at du understøtter elevens trivsel og udvikling. Din underretningspligt går forud for din tavshedspligt.

- **Mød eleven i elevens reaktion** på din udmelding om, at du har lavet en underretning, og støt eleven. Hvis eleven for eksempel bliver bange, så fortæl, at du kan se, at eleven bliver bange, og spørg, hvad eleven bliver bange for. Tilføj elevens eventuelle fortælling om sin angst til din underretning, inden du sender den. Hvis eleven ønsker at blive talt med alene, inden der tales med forældrene, så skriv også dette ønske i underretningen.
- **Orienter forældrene** om underretningen, og understreg, at du har lavet den, fordi det er din faglige vurdering, at deres barn mistrives, og det har du pligt til at reagere på. Giv forældrene konkrete eksempler på, hvad du ser, og understreg, at du bliver bekymret over det, du ser, og at du derfor skal lave en underretning. Husk, at det er sagsbehandleren i kommunen, der skal tage underretningssamtalen med forældrene, men det er godt for det videre samarbejde, at du som fagperson orienterer forældrene. **(OBS. Ved udarbejdelse af en akut underretning, eller ved mistanke om æresrelaterede konflikter, skal forældrene ikke orienteres. Se ovenfor)**

Fortsat fra forrige side

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

- **Hvis du er i tvivl**, om du skal lave en underretning i en given sag, kan du altid ringe og få sparring hos Børns Vilkårs fagtelefon på **35 55 55 58**. Fagtelefonen har åbent i dagtimerne.
- **Hjælp eleven med at ringe til Børns Vilkårs bisidderordning**, så eleven kan få en bisidder, der kan støtte, hver gang eleven skal møde kommunen. Ring til Børns Vilkår på **35 55 55 59** og **tast 2 for bisidning**.
- **Hvis du er i tvivl om**, hvordan du skal vurdere en situation, hvor en elev er udsat for negativ social kontrol, kan du også kontakte **RED Rådgivning**.

RED rådgivning til fagpersoner kan kontaktes på 70 27 76 86.

Forebyggelse og håndtering af negativ social kontrol

Børns Vilkårs tilbud til børn og unge

Hos Børns Vilkår har vi BørneTelefonen, hvor børn og unge kan kontakte os helt anonymt og få rådgivning eksempelvis, hvis de oplever negativ social kontrol, eller er i tvivl om deres rettigheder. Børnetelefonen har siden 1987 været børn og unges linje til rådgivning, trøst eller bare en voksen, der vil lytte. Hver dag året rundt sidder frivillige børnefaglige rådgivere klar til at lytte og rådgive børn og unge.

Alle børn og unge som henvender sig til BørneTelefonen, skal opleve, at de kan få talt om det, de vil, og at de bliver taget alvorligt uanset problemstilling. Rådgiverne er klædt på til at tage svære samtaler med børn og unge, og de er trænet i at møde alle børn og unge med empati, forståelse og sensitivitet for, hvor de er lige her og nu. Oplæringen af rådgivere tager udgangspunkt i forskning, der viser, at børn og unge, som har det svært, har brug for at blive lyttet aktivt til på en åben og ikke-dømmende måde.

I samtaler på BørneTelefonen vil rådgiveren ofte forsøge at hjælpe den unge til at finde en voksen, den unge kan betroe sig til, i sit netværk. Det kan dog være udfordrende i samtaler om negativ social kontrol, hvor den unge ofte oplever adfærdsbegrænsningen fra såvel den nære familie som netværket. Den unges netværk omfatter dog også professionelle relationer, som den unge er omgivet af i skole- eller fritidsliv. Derfor vil rådgiveren også forsøge at hjælpe den unge til at identificere fortrolige voksne i den form for relationer.

I 2008 etablerede Børns Vilkår en bisidderordning, der gør det muligt for børn og unge at få en professionel bisidder med, når de skal til børnesamtale i kommunen eller i Familieretshuset. Formålet med bisidderordningen er, at børn og unge kan få støtte og tryghed i mødet med kommunen, og at støtte barnets/den unges stemme og perspektiv. Bisidderen kan hjælpe med at kontakte

kommunen og med at få sagt, hvad barnet/den unge ønsker at sige. Bisidderen hjælper barnet/den unge med at forberede sig til mødet, og hjælper med at forklare de forskellige procedurer. Bisidderen har altid et formøde med barnet/den unge, og kan også tage et efterfølgende møde, for at samle op på samtalen i kommunen.

Forældrene skal ikke godkende, at deres barn har en bisidder i kommunen eller Familieretshuset, hvilket er vigtigt, hvis barnet/den unge har det svært derhjemme. Bisidderen kan hjælpe barnet/den unge med at få overblik – både over sagens forløb og over de rettigheder barnet/den unge har.

Børns Vilkår har bisiddere i hele landet, og det er gratis at få en bisidder. Hvis du har en elev, der ønsker en bisidder, kan du hjælpe eleven med at ringe til Børns Vilkår på:
tlf.: 35 55 55 59 - tast 2 for bisidning.

BØRNS
VILKÅR

Bisidning

BØRNS
VILKÅR

Børnetelefonen

BØRNS
VILKÅR

ForældreTelefonen

BØRNS
VILKÅR

Fagtelefonen